

Text: FRANCESC MARC ÀLVARO, PERE MARTÍ i JORDI SÀNCHEZ

Fotos: RICARD CUGAT

"El progressisme és tan pàtria com ho és Catalunya"

EL TEMPS ha mantingut una extensa conversa amb Pasqual Maragall sobre les motivacions de fons de la seva retirada transitòria, sobre les seves inquietuds polítiques, i sobre les seves expectatives. El tramvia ja circula.

La cita és a la casa que ha acollit institucionalment Pasqual Maragall durant quinze anys com a alcalde de Barcelona. Tot esmorzant, ens acompanyen el periodista Francesc Marc Àlvaro i el polític Jordi Sànchez, que amablement han acceptat la invitació del nostre setmanari. Maragall, fugint de l'especulació d'un present conflictiu, se sent com un tramvia que va a cotxeres. En el trajecte, com ell mateix reconeix, sap que hi ha molta gent que vol pujar al seu tramvia. Però el seu rètol, insisteix, posa com a destinació obligada immediata, cotxeres. La pregunta és si va a cotxeres a aparcar-se definitivament, o només va a cotxeres a fer una revisió per servir millor el trajecte que se sent cridat a dur a terme. La comparació cinematogràfica sembla tan fàcil com irresistible: un tramvia anomenat Maragall?

PERE MARTÍ: Mesos després d'haver anunciat que deixarà l'alcaldia, un cop païda la sorpresa, potser seria un bon moment per fer una reflexió reposada sobre la seva decisió. Per què se'n va Pasqual Maragall i cap a on pensa anar?

PASQUAL MARAGALL: El soroll que ha aixecat això té més a veure amb l'ansietat que hi ha al país que no pas amb la decisió per si mateixa. La decisió estava

pensada en funció de la dinàmica de Barcelona, en funció del meu paper en un equip. El moment de l'anunci és més aleatori, però les causes són més de

fons. Crec que s'han de canviar les persones, no hem de jugar a eternitzar les coses perquè no és bo. Val la pena saber-se retirar a temps. Ja és hora de canviar, però la decisió no té res a veure amb el ressò que ha tingut per unes altres raons. No és una cosa pensada per mirar més enllà de Barcelona. Barcelona està en un bon moment, i porta una evolució adequada. És el moment en què es pot produir un trànsit.

P. M.: I el trànsit personal de Pasqual Maragall, va cap a la reflexió, cap a l'anàlisi, cap a nous horitzons d'actuació política. Fins i tot ha dit que vol escriure...

P. MARAGALL: Quan un fa una cosa i canvia, segurament és per poder fer allò que no ha pogut fer durant molt de temps. Tinc la impressió de ser una maquinària humana molt carregada de dades, d'informacions privilegiades, i també tinc la impressió de no haver tingut el temps de processar-les. El que vull

fer ara és estudiar aquest capital i treure-li rendiment.

JORDI SÀNCHEZ: És evident que les persones que estan en una situació com la seva tenen un observatori privilegiat per analitzar la realitat, però també hi ha un altre element, que es planteja molta gent. Vostè és

"Hi ha un moment en què passa un tramvia anomenat Maragall. En un moment en què la gent vol agafar tramvies. El primer que passa és aquest, però resulta que va a cotxeres i els hi passa per davant."

dipositari també de la responsabilitat d'un espai polític, en la mesura que és la persona més...

P. MARAGALL: Particip, en sóc particip...

J. S.: Alguna cosa més que particip, perquè ha estat al davant d'una ciutat com Barcelona. Té una responsabilitat que, li agradi o no, un sector de la ciutadania li atribueix. Com pensa administrar això en el futur?

P. MARAGALL: Tornem al principi. Hi ha un moment determinat en què passa un tramvia anomenat Maragall. Aquest tramvia passa en un moment en què la gent vol agafar tramvies. El primer que passa és aquest, però resulta que va a les cotxeres i els hi passa per davant. En principi va a les cotxeres de la reflexió. No ha sortit per portar la gent a no sé on.

Aquesta era la meua intenció. No ignoro que s'ha produït un altre fenomen, que és una atribució de responsabilitats, més enllà del que és normal. L'especulació que s'ha produït les últimes setmanes va més enllà de la normalitat. La gent té ganes d'agafar el tramvia del canvi. Hi ha d'haver canvis. I si em pregunteu, tu no hi contribuiràs? Doncs sí, però la millor manera que tinc de contribuir-hi és recomponent-me personalment. No per egoisme, sinó perquè tinc la impressió que si no ho faig continuaré fent una cosa que ja he fet i que altres poden fer igual o millor.

FRANCESC MARC ÀLVARO: Les cotxeres on va el tramvia són unes cotxeres definitives?

P. MARAGALL: No, no... Tota la vida? No, no...

F. M. A.: Si el procés congressual de la federació de Barcelona del PSC que ara esmentava hagués anat d'una altra manera, menys accidentada, l'anunci s'hagués produït igual?

P. MARAGALL: No s'hagués produït igual. S'hagués produït més tard. Però ni molt més tard ni molt diferent. El procés congressual tampoc va anar tan malament. Els processos congressuals són necessàriament dramàtics.

J. S.: Dóna la impressió que a l'interior dels partits, el debat de les idees sempre acaba supeditat a la lluita pels espais de poder. Aquest és un element de distorsió de la vida política, donat que els partits són l'espai natural on les idees s'han de discutir.

P. MARAGALL: Distorsió per què? Encara que sigui tràgic, és la tragèdia que ens hem muntat. Cada tres o quatre anys hi ha un congrés, on es trien persones. És una mica sincopat, una mica bèstia.

J. S.: Però les idees sempre acaben perdent. Com es pot canviar això?

P. MARAGALL: Dues coses sobre això. Una, els partits podrien arribar a ser diferents, com podria ser di-

ferent el procés de selecció de governants, les eleccions. Dos, quan hi ha grans canvis, fora dels processos electorals i fora dels processos congressuals, hi ha d'haver una reflexió sobre les regles del joc electoral i partidari. En això penso en aquest moment i crec que puc aportar un cert capital informatiu. Potser és el moment de fer una *asseguda transversal*—tot i que no m'acaba d'agradar la paraula—, que traspassi fronteres, que creï un cert consens.

F. M. A.: En aquest estadi de la transversalitat, l'Ulivo italià...

P. MARAGALL: L'Ulivo no és transversal.

F. M. A.: És de centre-esquerra, i podríem convenir que té una certa transversalitat.

P. MARAGALL: Sí...

F. M. A.: Per què creu que ha quedat com ha quedat tot el debat de l'Olivera?

P. MARAGALL: L'Olivera ha estat una creació mediàtica. Que no vol dir que sigui falsa. Se n'ha parlat tant perquè aquest tramvia que la gent vol agafar anirà cap aquí, cap al centre-esquerra catalanista perquè la dreta i el centre-dreta catalanista ja ha governat. Aquesta fotografia es busca perquè pot tenir sortida, però té caducitat. Jo ja vaig dir fa un parell de mesos que aquesta bromera aniria baixant. Les coses han d'agafar un camí normal. Això no vol dir que no s'hagi de fer un esforç transversal, transfronterer, que agafi el centre-esquerra en un sentit ample. Però de l'Olivera cada vegada se'n parlarà menys, i quan se'n torni a parlar, que és quan hi haurà eleccions, serà per dir que no s'ha de fer. A les eleccions cadascú tendeix a la individualitat i a la distinció.

P. M.: Aquest camp de joc que s'ha d'obrir, fins a on s'ha d'obrir, quins han de ser els protagonistes de la partida, i quin contingut ha de tenir la partida?

P. MARAGALL: La interrogació ha d'arribar fins al punt que els progressistes admetin que el progrés ha fracassat. Definir-se només progressista o catalanista progressista és nítidament empobridor. Hem d'admetre que des del camp de la conservació, o des de l'altre camp, hi ha d'haver interrogacions o contribucions interessants. Jo vull mantenir la idea de progrés, perquè un és fill del país on ha nascut, i també del partit i de les idees amb les quals ha conviscut. Per a molts de nosaltres el progressisme és tan pàtria com ho és Catalunya. Tenim les arrels en un territori, i en un territori mental que és el progressisme. L'esquerra és il·lusió de millora i la dreta és escepticisme respecte la millora. En aquest moment, l'escepticisme té un rol molt important, i per tant, si els progressistes volen progressar, han de demanar als altres que diguin la seva, perquè dins del camp del progrés no

"De l'Olivera cada vegada se'n parlarà menys, i quan se'n torni a parlar, que és quan hi haurà eleccions, serà per dir que no s'ha de fer."

"La idea de progrés ha fracassat."

Els partits sols serveixen per seleccionar dirigents?"

hi ha totes les respostes. Hem d'admetre que hi ha d'haver aportacions exteriors. Fins a on? Fins molt enllà, molt enllà...

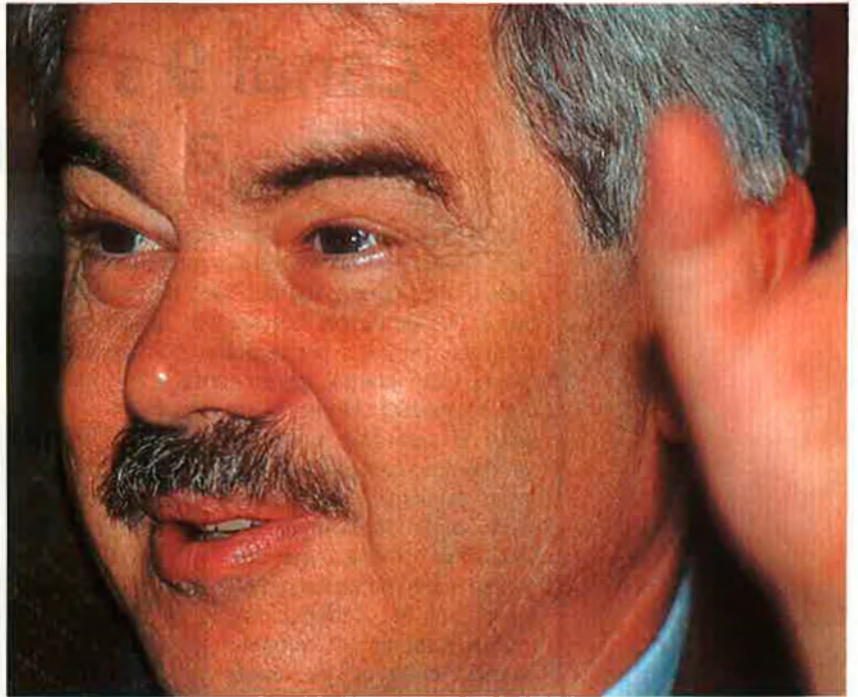
J. S.: Aquest és el debat que sens dubte ve de gust a Pasqual Maragall. Però, continuant amb el que deia abans, fins a quin punt aquest debat és incompatible amb el dia a dia de les maquinàries dels partits. Em costa creure que una maquinària de partit –i no parlo només del PSC– pugui acceptar que el progressisme ha fracassat, per exemple. Es pot fer aquest debat contra la reacció dels partits?

P. MARAGALL: Jo penso el contrari, penso que gràcies a l'existència d'aquest debat hi pot haver una tranquil·lització del camp polític si les fronteres entre una cosa i una altra queden clares. El naixement de llocs de reflexió dins els partits, com passa ara, demostra que els partits poden canviar. Jo he parlat del partit que cada vegada ha de ser més electoral, del partit liderista, del model americà de partit. Quan ho he fet, com va passar al congrés de la Federació de Barcelona, se m'ha dit que no, que havíem de ser el partit de la transformació, de l'arrelament, de la presència en el teixit social. Jo els vaig contestar que si no veien que Barcelona havia canviat, que es comprassin unes ulleres. Si el canvi que hi ha hagut a la ciutat no té res a veure amb el canvi pel qual lluitem, què carai és el socialisme? Anècdotes a part, els partits poden canviar, poden deixar de tenir el caràcter religiós que tenen, de cohesionadors mentals, i ser més instrumentals, i electorals, per tant. I que hi ha àmbits de la vida social i política que ells, tal com estan construïts, no cobreixen. Dins dels partits sorgeixen cercles de debat perquè a les agrupacions naturals dels partits això no es produeix.

F. M. À.: Aquest discurs es pot fer en positiu, com acaba de fer ara: hi ha una necessitat de debat, els canals de partit no són bons, i es creen cercles de debat. Però hi ha una altra lectura, menys positiva. En el cas concret del PSC, aquests cercles que han sorgit, semblen espais de poder, i d'autocontemplació de les ferides. Excepte Catalunya Segle XXI, que és el que està més al marge del partit, però tant Icària, promogut per l'aparell, com Nou Cicle, promogut pels obiolistes, responen més aviat al fet que la ferida interna del PSC no va quedar tancada en el darrer congrés nacional. Són prolongacions de les batalles internes.

P. MARAGALL: Per què no comencem a admetre que els congressos dels partits serveixen només per seleccionar dirigents que decidiran qui seran els candidats a les eleccions que hi haurà? El que no són és el millor lloc per discutir les idees. Els programes que s'aproven finalment no s'apliquen massa. Si ho admetem, desdramatitzarem bastant la qüestió. Potser, amb aquests cercles aconseguim que les idees siguin més operatives. El que no crec és que obeeixi a una lluita pel poder però potser és una reacció de sectors de partit davant la impossibilitat de tenir un debat enriquidor.

P. M.: Assumir el fracàs de la idea de progrés, com esmentava abans, obre automàticament el debat sobre la necessitat de reformar-la. Com es pot contri-

buir, des de Catalunya, al debat sobre la reforma de l'esquerra?

P. MARAGALL: El segle XX ens dona totes les virtuts del progrés, però també totes les misèries del progrés tècnic, que són les guerres i la possibilitat certa que el món s'acabi, que el destruïm. Això canvia moltes coses. Canvia la idea una mica infantil que hi ha una llumeta al final del camí, que ens il·lumina, i que el que hem de fer és anar cap allà, sense perdre el rumb adequat. No hi ha rumb adequat perquè resulta que la llumeta no hi és, que les piles s'acaben. Hi ha una perplexitat evident sobre quina ha de ser la llum que il·lumini el camí que anem fent. Uns ens deien que la llum ens ve de la pàtria, de la terra, d'allà on som. I és aquesta fidelitat al que som i d'on venim el que ens ha de guiar sempre i amb això arribarem a bon port. Uns altres ens deien, oblideu d'on sortiu, mireu on aneu, que al final hi ha el paradís. Resulta que cap de les dues funciona. Sense una combinació de les dues, tot i que encara no sabem en quines proporcions, no hi ha possibilitat d'avançar.

J. S.: El que planteja és una reconciliació entre l'esquerra i el nacionalisme, replantejar unes relacions que fins ara han estat insatisfactòries?

P. MARAGALL: Sí. Però deixeu-me ser provocador. I per què no reconciliar la dreta amb l'universalisme?

J. S.: Per què Pasqual Maragall està a l'esquerra.

F. M. À.: Reconciliar dreta i universalisme equival a vidalquadrisme.

P. MARAGALL: En Vidal-Quadras és humanament i intel·lectualment més sòlid del que la gent es pensa. Ha estat un home sacrificat per la política, d'una manera violenta. Reconciliar la dreta i l'universalisme era una forma retòrica de dir que efectivament els llocs d'on procedim, siguin la pàtria o siguin les idees, ens marquen. Si dius que des dels llocs que t'han

"Dins el camp del progrés no hi ha totes les respostes."

"Canal 9 s'hauria de veure a Catalunya"

P. M.: L'any passat va participar en l'homenatge de l'Ovidi Montllor, va viure la mobilització de finals d'abril convocada pel Bloc de Progrés Jaume I. Des de llavors fins ara s'ha incrementat un conflicte provocat per la política del govern Zaplana. Com analitza aquest conflicte?

P. MARAGALL: Home, jo en això sí que faig costat a en Pujol. Jo crec que ha estat molt prudent. Hem d'anar amb molt de compte en això, fins i tot ara, que em penso que hi ha tot un moviment dins del nacionalisme reivindicant un cert reconeixement del dret que tenen els valencians a ser valencianistes. Com podem defensar un sentiment de pertinença i no adonar-nos que hi ha diversos graus? Amb els sentiments de València hem de ser absolutament respec-

tuosos. Hem d'entendre que amb la gent amb la qual finalment farem una mena de Països Catalans –entre cometes o com s'hagin de dir– és gent que no provenen de la pura afirmació del catalanisme resistent amb una València aclaparadorament anticatalana. Això ens portaria contra la paret. Hem de pensar que València és una altra cosa. Tenim una comunitat d'origen lingüística, d'arrel comuna, en què ells tenen la seva pròpia

identitat i que ens han de parlar des de la seva pròpia combinació, amb uns usos lingüístics diferents, i que per tant, tot això s'ha de produir amb una certa lentitud. No amb la lentitud que volen els Zaplanes de torn. Ells no volen lentitud, ells volen el contrari. M'agradaria anar a l'homenatge de Joan Fuster...

ARXIU / RAFA GIL

Pasqual Maragall amb Eliseu Climent. Durant l'homenatge a Ovidi Montllor.

P. M.: *En un context de globalització com el que vivim, considera normal que un govern autonòmic interrompi o interfereixi emissions televisives, com ha fet Zaplana?*

P. MARAGALL: No. No ho he entès mai. I fins i tot m'hi he declarat disposat en ocasions per ajudar a fer que la televisió valenciana es veiés a Catalunya. Canal 9 s'hauria de veure aquí a Catalunya. Recolliria les grans simpaties de tothom,

entre d'altres els que som nets de Mondòver. A mí m'encanta sentir-lo, perquè trobo que és un català més pur...

J. S.: Quan el parlen, perquè al Canal 9 la utilització del català no és que tingui...

P. MARAGALL: No, no em refereixo al Canal 9 en particular, em refereixo al català de Mondòver que parlaven els meus avis que deien l'"a boqueta nit", el capvespre...

marcat, perquè has nascut a Catalunya i en el progressisme antifranquista, el que ve ara és una reconciliació d'aquestes dues matrius? Doncs sí. Ja ho veurem. En tot cas a mi només em preocupa fer això.

F. M. A.: Si se'm permet, m'agradaria plantejar un joc. Partint de l'afirmació que va fer una vegada sobre Pujol, dient que tots dos tenien la mateixa procedència però idees diferents. Es veu com a conseller en cap de Jordi Pujol?

P. MARAGALL: No, no m'hi veig.

F. M. A.: En el terreny del joc, tampoc és tan desgavellat. Hem dit que el país es mou en el terreny del centre-esquerra.

P. MARAGALL: És un joc improbable, com m'admetràs ràpidament. Amb en Pujol jo sóc molt menys dogmàtic que ell amb mí. Tu aquesta pregunta a en Pujol ni t'atreviries a fer-li-la.

F. M. A.: Us teniu la mateixa mania.

P. MARAGALL: No. En el seu cas, és per una qüestió

constitucional, una qüestió fonamental. Jo no he fet mai una desqualificació d'en Pujol com les que ell ha fet més d'una vegada de mí. Això et diu molt de la seva filosofia, del seu caràcter. Encara que a ell no li agrada que li ho diguin, la seva és una filosofia fonamentalista, i la meva no ho és. La meva és liberal. Essent així és molt difícil que un escenari com el dibuixat en el joc es produeixi.

J. S.: Però relacionat amb això, una de les imatges que el ciutadà té de Pasqual Maragall és la d'una persona més preocupada per entendre públicament personatges com Vidal-Quadras, com Rodríguez Ibarra, o posicions que ells han defensat, que no altres opcions, com l'autoafirmació de nació, que podrien ser més ben rebudes a Catalunya. Fins a quin punt és conscient que alimenta aquesta imatge?

P. MARAGALL: Aquesta imatge, l'han creada.

J. S.: Si és així, és sempre a partir d'una afirmació concreta feta per Maragall.

P. MARAGALL: La percepció mediàtica pot ser aquesta, però la profunda em sembla que no. La profunda és que en Maragall és liberal i no li agrada que sacrificuin a ningú en un altar.

F. M. À.: Però sempre defensa els de la mateixa banda.

P. MARAGALL: Jo m'he casat políticament més amb en Colom o la Rahola, que amb Rodríguez Ibarra, tot i que estiguem al mateix comitè federal. Simplement em sembla de mal gust el que va passar amb el Vidal-Quadras, i en el cas del Rodríguez Ibarra, va ser habilitat dels meus adversaris.

F. M. À.: Potser els ho ha posat fàcil.

P. MARAGALL: L'anècdota Ibarra és de les que em fa pensar que hi ha alguna cosa que va malament en aquest país pel que fa a la política i a la percepció de la política. Nosaltres, en el PSC, hem creat el semifederalisme fiscal actual, en el qual Convergència i el PP s'han abeurat. A última hora han acabat bevent de les fonts del que ha estat el progressisme catalanista. Per tant, que ara a mi em diguin que estic a favor de l'Ibarra em fa molta gràcia.

J. S.: Sovint hi ha la imatge que l'esquerra està en una posició de fora de joc en temes com el del finançament. Les idees neixen de la família socialista però a l'hora de concretar-se, com per art de màgia, s'evaporen en el camí d'anada i de tornada de Madrid, amb les relacions sempre complicades amb els socis estatals. Finalment, allò que neix en l'àmbit dels socialistes acaba essent bandera de l'altre àmbit i a més a més es gira en contra perquè intervé gent com l'Ibarra, el Chaves, i algú fa unes declaracions com a mínim poc oportunes... És paradoxal, no?

P. MARAGALL: No. Cadascú de nosaltres hem tingut el nostre rol. Pujol s'ha atribuït el que la gent li ha deixat atribuir-se...

F. M. À.: Però els socialistes no han lluitat per aquesta pilota, se l'han deixat prendre...

P. MARAGALL: No, nosaltres hem pensat que hi havia una altra pilota més important per a Catalunya. La de la cohesió. Catalunya només podia ser forta dins d'un país mitjanament europeu i un país mitjanament ordenat. No ens ha donat la gana acceptar que això fos renunciar al catalanisme. Accepto que pot ser accidentalment antitètic perquè et permet de vegades defensar l'Ibarra. Ens diuen que ens deixem prendre aquesta pilota. No. És que resulta que hi ha un públic molt disposat a aplaudir autogols o, més aviat, jugades molt dolentes. És molt difícil de desmuntar aquesta *empañada mental* si no ens hi posem amb una mica de tranquil·litat i amb temps. Jo crec que el catalanisme dels socialistes està fora de dubte. Per descomptat que

s'han comès errors, que hi ha hagut moments en què hauríem hagut de ser més conseqüents, etc., però bàsicament el que s'ha fet és construir el marc dintre del qual el nacionalisme de dreta ara pot dir que gestiona una determinada realitat amb una certa eficàcia o sense. I això, la història trigarà una mica a reconèixer-ho, simplement.

F. M. À.: Alguna vegada ha dit que la nació podria ser Europa, no?

P. MARAGALL: Sí, de vegades ho he dit.

F. M. À.: ...i ha dit també que l'estat podria ser l'accionista de les ciutats, que és d'on la gent se sent. No es pot dir alguna cosa més? Entremig d'això, com a catalanista, no hi ha alguna cosa més...?

J. S.: Un afegitó. Estem acostumats a sentir que Maragall parla de ciutats i d'Europa. Potser, referit a aquesta pregunta d'abans, seria important sentir parlar Maragall de nació i de quin paper ocupa la nació...

P. MARAGALL: Cada vegada que Maragall parli de nació, en un escenari en el qual la nació encara vol dir el que vol dir, serà acusat de tebi.

F. M. À.: Provem-ho, doncs.

P. MARAGALL: Ho dic molt clar. Jo entenc que el sentiment de pertinença és un llarg recorregut en el qual la nació és un punt enormement important, però no l'únic. I molts nacionalistes, no tots, pensen que això és el contrari. Pensen que allò que ens defineix com a éssers humans, d'una manera molt fonamental, és precisament la pertinença nacional. Jo en canvi, tenc deixo a pensar que els nacionalistes que no pensen que la pertinença a un col·lectiu més reduïts —com ara les ciutats— també és important, defensen un sentiment

fal·laç. Aquest nacionalisme és incoherent, o s'autoenganya o intenta enganyar els altres. No és coherent que d'una banda demani l'autogovern per al seu país, i no ho faci per a la seva ciutat. Sacrificar en funció de la unitat un dels passos fonamentals del nostre sentiment de pertinença no és bo. Estic d'acord que en el temps hi ha coses que tenen una preeminència i requereixen una tranquil·litat. D'acord. Hi ha hagut la preeminència de consolidar un concepte de Catalunya fort i d'una nació forta. És evident. També sé que això no són conceptes tancats en el temps, i que aniran canviant. Només els que miren més enllà són capaços d'entendre el que tenen al davant. Per tant, només els qui entenen Europa i els qui entenen Barcelona, entenen Catalunya de debò. Aquells que només parlen de Catalunya, no l'entenen. Ha arribat el moment que això es pugui formular d'una manera tan senzilla que pugui ser una bandera electoral? No ho sé, preguntem-nos-ho. Tenim dos anys per endavant.

"Jo no he fet mai una desqualificació d'en Pujol com les que ell ha fet més d'una vegada de mi."

"Aquells que només parlen de Catalunya no l'entenen."